

STUDIU DE CAZ

(după piesa „PROFU’!”, de Jean-Pierre Dopagne)

Prof.înv. primar Camelia Jimborean
Liceul Tehnologic „Sf. Antim Ivireanu”, București

„Intrăm direct în miezul problemelor ridicate de sistemul de educație contemporan: liceeni ignoranți contra profesorilor disperați și arbitrajul unui sistem ierarhic care nu-i vrea pe cei care fac valuri.”

(Le Figaro)

1. *Prezentarea cazului*

- Piesa „Profu’!” este un monolog sincer – exprimat sobru, natural, uneori cinic, alteori încărcat de afectivitate și umor – ce surprinde drama unui dascăl „*In lumea de azi, de la noi sau de aiurea*”, prezentând un caz dramatic, cel al unui profesor de literatură din ciclul liceal, în total dezacord cu sistemul și care, depășit de situație, comite o faptă ireparabilă: își împușcă elevii din ultimul an de liceu.
- Totodată, piesa poate fi considerată și o confesiune a acestui profesor care rememorează rapid evenimente, momente, dialoguri, chipuri până în ziua simbolică de 17 februarie, din vocea sa răzbătând o satiră virulentă direcționată către tinerii de azi.
- Pentru acest profesor, elevii sunt niște „*animăluțe*”, cu priviri tâmpite, superficiali, dezinteresați, cu o impertinență care atinge cote

maxime, rebeli și mitocani – victime ale societății și ale sistemului de învățământ.

- Idealist convins și credincios vocației sale, profu' luptă inutil pentru a-i schimba, îi iubește, încearcă să-i înțeleagă, ajungând în final să-i urască, apoi să-i împuște.
- Teatrul este modalitatea de a ilustra realitatea sistemului educativ contemporan- profesori disperați, umiliți și liceeni violenți și indolenți.

2. *Interpretarea cazului*

- Derularea cazului gravitează în jurul frazei „*Elevii sunt ca animalele, nu inteligența îi conduce, ci instinctul.*”, considerația repetându-se ca un leitmotiv ce evidențiază angoasa profului, angoasă care începuse să-l cuprindă *din ce în ce mai tare*”, după cum singur afirmă. Pentru el, pentru profu', această frază funcționa ca „*un drog*”, ca „*un stimulent*” zilnic ce-l ajuta „*să-i înfrunte pe ei*”, pe elevii care „*acționau din instinct, ca animalele*”, nu gândeau.

Stările sale sufletești sunt de disperare, chiar de neputință, în prezența generației indifferente în fața valorilor culturale autentice, a acestei generații căreia „*i se rupe*” de Victor Hugo ,sau pe care „*Voltaire îi plictisește până la vomă*”, o generație „defectă” – victimă a unui sistem „defect”.

„*Este de înțeles nemulțumirea profesorilor: ei dau piept cu toate relele societății*”, afirma Jean Sevillea, contemporan cu Dopagne.

- Profu' este un inadapdat la „*valorile postmoderniste*”, apreciate de elevii de azi: spectacolele de televiziune, grafitti, reality-show, sexul.

Ca și Jean Sevillea care remarcă dispariția politeții prin apariția unor semne vizibile

(dispariția etichetei, generalizarea tutuirii, ținuta relaxată în orice împrejurare - „*Toată lumea în blugi și bascheți*”) și profu’ lui Dopagne sesizează cu regret și neputința de a corecta ceva –absența politeții din comportamentul elevilor săi, a respectului față de profesori: „*Deja nu se mai ridicau în picioare când intra un profesor!*”.

„Este împărăția copilului-rege, căruia îi datorăm respect . Acel respect care, altădată, era datorat adulților .”(J.Sevillia)

Pentru elevii descriși de Sevillia, „*a le cere să tacă sau să-și dea șapca jos este un atac la persoană .*” Vorbim acum despre o criză a autorității, „*într-o societate în care autoritatea e pe cale de dispariție, o societate în care individualismul-rege triumfă dând naștere afirmării de sine, nepăsării față de ceilalți.*”, spunea Sevillia.

Elevii lui Dopagne au „*o tonă de lanțuri la încheieturile mâinilor și o sumedenie de cercei, decolteuri îndrăznețe, veste de piele, păr vopsit, unghii vopsite, sunt rași în cap și au gumă de mestecat îndesată în gură etc.*”, „*accesorii*” cu care profu’ nu este de acord și pe care le consideră inutile, lipsite de esență.

Pentru elevii lui valorile sunt cu totul altele, iar singura lor dorință este „*lipsa de constrângere*”(Sevillia), mai ales la vârsta adolescenței. De altfel, apariția unor dificultăți de comunicare („*Niciunul nu e capabil să-l contrazică, să-și exprime părerea*”) și de relaționare dintre profu’ și adolescenți, elevii săi din anul terminal, se evidențiază tot pe fondul frazei: „*Elevii sunt ca animalele, nu inteligența îi conduce, ci instinctul.*”

Jignirile, ironiile, minimalizările, etichetările, respingerile sau încercările de a lucra în forță cu sufletele adolescenților ce-i erau elevi nu puteau conduce la nimic constructiv în relația lor.

Singura soluție care nu ar fi dat greș ar fi fost atitudinea sufletească plină de înțelegere și răbdare a profesorului, prin care acesta să le câștige încrederea adolescenților.

Totodată, fixarea unor limite comportamentale, găsirea unor modalități de a învăța să respecte aceste limite, precum și implementarea unui sistem de aserțiuni pozitive ar putea fi alte soluții.

- Copiii nu-l recunosc drept mentor, nu-i recunosc autoritatea. Pentru ei profu' de literatură este doar o persoană care nu le trezește niciun fel de emoție pozitivă, interes (*„Animăluțele mele adormiseră”*, *„le vedeam de la distanță pustiul din priviri”*); modul său de a-și preda materia îi plictisește, îi îndepărtează și-i transformă în elevi pasivi- verbal și atitudinal.

De altfel, și directorul său încearcă să-i atragă atenția asupra acestui aspect, vrând să-i dea câteva sugestii prin care să reușească o mai bună relaționare cu elevii săi: *„Ați încercat grafitti sau benzile desenate?”*; *„Trebuie să respecti legea mulțimii, dragul meu!”*

- Deși apare dorința de a face ceva și nu se complăce în situație (*„Nu era în firea mea să mă uit cum se zgâiau la pereți...”*), profu' nu identifică căile de a sparge barierele profesor-elevi, nefiind astfel capabil de a gestiona situația de criză creionată de-a lungul timpului.
- Momentul de criză, vârful iceberg-ului, evidențiază neputința profesorului de a fi profesor, când trăirile lui interioare ating cota

maximă și conștientizează condiția sa de „profesor ratat”, într-o societate aflată în declin.

- Realizează că profesorii sunt niște persoane neînsemnate, nuliți în fața discipolilor lor care nici măcar nu fac efortul să le rostească integral numele, ci îl prescurtează „profu”...
(„Profesorul nu mai e o ființă umană, el preia identitatea numelui care-l motivează.”)
- Trăiește cu regretul că nu aparține vremurilor în care - ca și profesorul său iubit, d-l Gardon - ar fi putut fi „stăpânul adolescenților avizi de cunoaștere”, al vremurilor în care profesorul, alături de primar și de paroh, era unul dintre „zeii coborâți pe pământ”- zeul spiritelor. Suferea vizibil pentru faptul că „ astăzi oamenii și-au distrus zeii, și-au dărâmat cetatea, și-au vândut sufletul, și-au distrus spiritul...”
- Având o cu totul altă concepție vis-a-vis de menirea profesorului, are accente ironice la adresa colegilor forțați să fie părtașii unor compromisuri sau sclavii superficialității în care se complac, neavând nicio motivație materială sau sufletească.
- Dascălul contemporan trăiește o adevărată dramă- eforturile și pasiunea lui sunt ignorate de elevi, ridică din umeri neputincios și ușor jenat atunci când este întrebat ce salariu primește, ce mașină are sau unde își petrece vacanțele, are „o meserie de tâmpiți”, pe care o alege că „nu ai altceva mai bun de făcut”, într-un alt domeniu de activitate.
- Drama sa, a profului, se creionează în contextul eșecului întregului sistem școlar, în plină criză a societății contemporane. La întrebarea lui Sevilla: „, Rolul școlii, al slujitorilor școlii care mai este?”, surprindem la Dopagne următorul

răspuns: „Școala e făcută să-i păzească, o dădacă la scară națională, paznic de copii...”

- Pe un alt plan apar și alte păreri despre profesia de dascăl. „Profu' are cea mai frumoasă meserie din lume” în concepția tatălui acestuia, iar fiica profului dorește să îmbrățișeze cariera didactică.
- „Caruselul se învârtea. Prăbușirea era iminentă...”- conștientizându-și neputința de a mai salva ceva și apropierea sfârșitului „în anul ăla..., în ziua aia..., 17 februarie” , „viața mea de prof se termina aici”- profu' adoptă o soluție șocantă, deosebit de violentă : în loc să-și scoată din servietă o carte, conform obișnuinței, scoate o mitralieră cu care lichidează o întreagă clasă terminală. Este un gest violent prin care încearcă să se elibereze din capcana în care era prins, în care dorința de a-i schimba pe elevi prin studiul literaturii și prin vizionarea unor spectacole de teatru sunt doar porniri „intempestive”, specifice începutului carierei didactice.
- Gestul profului scoate la iveală violența existentă în școală, evidențiată și prin scenele care surprind agresarea profesorilor, sau prin violența limbajului și a vestimentației elevilor. În realitate, situația este cu mult mai gravă. Sevilla atrage atenția asupra existenței unei violențe generalizate- „în stradă, la școală, pe stadioane, la cinema, în jocurile video.”
- Pedepsa pe care o primește profu' lui Dopagne pentru gestul său incalificabil este munca prestată în folosul comunității, aceea de a merge prin lume să-și spună „povestea”. („ Eram condamnat să fac teatru din povestea mea, în lumina reflectoarelor. Purificarea bestiei prin teatru...Pedagogie prin teatru...”)
- La proces, participanții, din acuzatori îi devin aliați, recunoscând violența și prostia care se

manifestă la toate nivelurile societății. Chiar și Ministrul Educației Naționale a înțeles și acceptat situația: „*Ceea ce ați comis dvs. a fost un gest deplasat, o boală profesională care poate lovi orice profesor. Eu, unul, vă înțeleg...*”

- Personajul trece de la condiția de profesor neînsemnat, la cea de actor, dar e conștient că oamenii vin la teatru pentru senzațional, pentru a observa „*o bestie, un monstru*” lipsit de scrupule pe care l-au lăsat nervii și a ucis o întreagă clasă de adolescenți.
- Replica profului: „*Acum joc singurul meu rol, rolul de prof...*” ne-ar putea sublinia ideea că eșecul lui ca profesor ar fi datorat faptului că a interpretat până acum un rol care nu i s-a potrivit, cu toate că el considera că și-a ales profesia „*din vocație*”.
- Fiica sa, Marie, este singura care trage un semnal de alarmă: „*Avem nevoie de profi adevărați, tată! Nu de criminali resemnați care-șiucid elevii.*” După discuția purtată cu fiica sa și gândindu-se la fosta sa clasă, i s-a făcut rușine. Nu știm însă dacă, în urma discuției, a avut și remușcări pentru fapta comisă. Impresia generală este că tonalitatea cu care interpretează rolul este nepotrivită unei drame.

CONCLUZII

- ***Pe lângă subtila pledoarie pentru adevăratele valori, concluzia este tristă, dezarmantă: a dispărut respectul pentru profesori, pentru educație, pentru morală și valori, iar destinul categoriei noastre profesionale pare compromis. Parcă totul s-a degradat definitiv, iar sistemul este răspunzător pentru tot „răul și mizeria morală”.***

- Dezarmant este că elevii lui Dopagne seamănă cu elevii noștri, iar soluția găsită de profu' ne supune unor grave problematizări privind soluțiile pe care trebuie să le găsim pentru a reda profesiei de dascăl locul pe care îl merită în societate, pentru a aduce societatea pe calea cea bună. Apelând la considerațiile lui Jean Sevilla din „*Corectitudinea morală. Căutăm cu disperare valori.*”, am putea găsi câteva răspunsuri/soluții pentru societatea aflată în cădere liberă, și anume: Ar trebui să apelăm la „*buna și străvechea morală a părinților noștri*”, „*să re consolidăm autoritatea, să re facem familia stabilă*”, să redescoperim „*cultura efortului*”, „*să restabilim sensul responsabilității, să reinventăm unele coduri care fac posibilă conviețuirea.*”
- **Și chiar dacă „școala este în declin, există profesori care rezistă”, iar dacă „tineretul este în derivă, există tineri care dețin cheia transformărilor viitoare”afirma Sevilla. Fiica profului s-ar putea număra printre acești tineri deosebiți. Deci, să fim optimiști și să nu încetăm vreodată să sperăm într-un viitor mai bun – al nostru, al tuturor!...**

Bibliografie:

- Jean-Pierre Dopagne- *Profu' (CD)*
- Sevilla, J.– *Corectitudinea morală. Căutăm cu disperare valori*, Editura Humanitas, 2009
- Stan, E. – *Managementul clasei*, Editura Aramis, 2003
- Moisin, A. – *Arta educării copiilor și adolescenților în familie și în școală*, E.D.P.,2007

